

Průvodce investováním

Co je to ESMA?

Zkratka ESMA označuje Evropský orgán pro cenné papíry a trhy. Je to nezávislý regulační orgán Evropské unie se sídlem v Paříži.

Jedním z cílů orgánu ESMA je zvýšit ochranu investorů ve finančním sektoru.

Činí tak tím, že zajišťuje, aby pravidla vztahující se na finanční sektor byla náležitě uplatňována v celé Evropské unii.

Cílem je přispět k vyšší důvěře spotřebitelů ve finanční systém jako celek a lépe chránit spotřebitele finančních služeb.

Proč ESMA vydává tohoto průvodce?

I když v Evropě existují právní předpisy na ochranu investorů, je důležité pomáhat spotřebitelům prostřednictvím iniciativ v oblasti vzdělávání, jako je tento informační průvodce, aby své zájmy chránili vlastními silami.

Tento průvodce je určen spotřebitelům, kteří investovali nebo plánují investovat do finančních produktů.

Nezáleží na tom, jak velkou částku hodláte investovat, podstatné je, abyste věděli, jaké investiční možnosti máte k dispozici. Nabízeny jsou různé investiční služby a mnoho různých produktů, a je proto důležité, abyste pochopili a zvážili rizika a přínosy, které s sebou nese výběr různých investičních služeb a produktů.

Je rovněž důležité, abyste pochopili, jaká máte práva a co můžete očekávat, pokud jde o informace, které jsou od vás požadovány nebo které jsou vám poskytovány, a to v závislosti na tom, který typ investiční služby nebo investičního produktu si vyberete.

Cílem tohoto průvodce je poskytnout vám praktické informace o investování, abyste byli lépe připraveni. Stávající právní předpisy poskytují spotřebitelům určitou míru ochrany, ale abyste se mohli rozhodovat informovaně, potřebujete rovněž hrát v investičním procesu aktivní roli.

Z jakých typů investičních služeb můžete vybírat?

Při investování byste se měli zamyslet nad typem a rozsahem podpory, kterou budete požadovat od investičního podniku nebo jiného poskytovatele investičních služeb, abyste se mohli důkladněji zaměřit na ty podniky, které vám mohou pomoci uspokojit vaše potřeby.

Tím, že budete mít jasnou představu o tom, co hledáte, můžete předejít tomu, že zaplatíte za něco, co ve skutečnosti nepotřebujete, nebo že si vyberete podnik, který vám nebude moci poskytnout to, co potřebujete.

K dispozici jsou tyto investiční služby:

Investiční poradenství: Dostáváte osobní doporučení ohledně produktů. Tato služba je nejvhodnější pro investory, kteří chtějí o svých investicích rozhodovat sami, ale současně mají zájem o podporu a odborné poradenství ze strany finančních poradců.

Investování (nebo obchodování) bez investičního poradenství: Investiční podnik od vás dostává pokyny k nákupu nebo prodeji produktů a poté je předává dál nebo je provádí – aniž vám poskytuje poradenství. Tato služba je obvykle nejvhodnější pro zkušenější nebo samostatnější investory, kteří jsou schopni sami shromáždit a vyhodnotit informace o produktech a kteří dokáží přijímat investiční rozhodnutí bez pomoci druhých. Tento typ služby se stále častěji poskytuje prostřednictvím internetu.

Obhospodařování majetku zákazníka (tzv. správa portfolia): Vaše investice spravuje vaším jménem investiční podnik a vy se spoléháte na jeho rozhodnutí a volby. Podnik s vámi nebude konzultovat každou investici, kterou provede vaším jménem. Musí vás však pravidelně informovat o svých činnostech, které vaším jménem uskutečňuje. Tato služba (správa portfolia) je nejvhodnější pro investory, kterým vyhovuje svěřit volbu při in-

vestování někomu jinému. for investors who are comfortable with delegating the choice of investment to others.

Jaké otázky vám budou položeny, když budete hledat služby v oblasti investičního poradenství nebo správy portfolia?

Při výběru poradenství nebo správy portfolia vkládáte v investiční podnik větší důvěru, než jakou byste v něj vkládali v případě obchodů bez poradenství. Musíte mít tudíž dostatečnou jistotu, že podnik rozumí vašim individuálním potřebám a okolnostem, a může vám tedy doporučit nebo koupit či prodat ten správný produkt.

Je důležité, aby od vás podnik získal úplné a přesné informace, které mu pomohou doporučit vám nebo pro vás vybrat vhodné produkty. Je ve vašem nejlepším zájmu poskytnout podniku správné, aktuální a úplné informace. Měli byste podniku také poskytovat aktuální informace o jakýchkoli důležitých změnách ve vaší situaci. Podnik je povinen nakládat se všemi těmito informacemi jako s důvěrnými.

Podnik vám bude muset položit několik otázek v rámci postupu, kterému se říká **posouzení vhodnosti**. Tyto otázky se zaměřují na vaše investiční cíle, vaši finanční situaci a vaše znalosti a zkušenosti. Podnik přizpůsobí svá doporučení podle vašich odpovědí.

Vaše investiční cíle: Otázky týkající se vašich investičních cílů mohou zahrnovat:

- účel investice. Vašimi cíli by mohly být například investice za účelem příjmu (pravidelné platby, jako jsou dividendy nebo úroky) nebo růstu (zvýšení hodnoty vašeho kapitálu při splatnosti investice) nebo zabezpečení vašeho kapitálu. Tyto informace se týkají i vaší chuti *riskovat* a vašeho rizikového profilu,
- výši investice,
- dobu, po kterou chcete investici držet. Tyto informace jsou obzvláště důležité, když kupujete produkty, které by mohlo být pro vás složité nebo nákladné prodat před jejich smluvní splatností. Tyto informace jsou důležité i z hlediska toho, jak jsou některé investice zdaněny (například zdanění může být spojeno s délkou doby, po kterou daný produkt vlastníte),
- vaši chuť riskovat a váš rizikový profil. Je důležité, aby podnik pochopil, zda chcete omezit rizika, která přijímáte, nebo zda chcete akceptovat vyšší míru rizik s vyšším potenciálem výnosů, ale též s možnou ztrátou kapitálu.

Vaše finanční situace: Informace o vaší finanční situaci lze získat pomocí otázek o takových záležitostech, jako je váš příjem, vaše aktiva, vaše dluhy a jakékoli další finanční závazky, které máte. Můžete proto očekávat, že budete dotázáni na tyto záležitosti:

- přehled aktiv (například hotovosti v bance, nemovitostí nebo jiných investic). Tam, kde je to relevantní, by podnik měl shromáždit i informace o podmínkách, termínech, přístupu, půjčkách, zárukách a dalších omezeních týkajících se těchto aktiv,
- přehled závazků a pravidelných finančních závazků (například nájmu, školného, platbách životního pojištění),
- výši vašeho pravidelného příjmu a celkového příjmu, ať už máte stálý nebo dočasný příjem, a zdroj tohoto příjmu (například příjmy z pracovního poměru, důchod, příjem z investic, výnosy z pronájmu atd.),
- plány v oblasti zdravotní péče,
- opatření v rámci plánování důchodu,
- vaši pracovní situaci,
- váš rodinný stav,
- vaši rodinnou situaci (to může mít vliv na vaši finanční situaci – například při narození dítěte, nebo když jsou vaše děti ve vysokoškolském věku).

Vaše znalosti a zkušenosti: Informace týkající se vašich znalostí a zkušeností s finančními trhy a produkty lze shromáždit pomocí dotazů na:

- typy služeb, obchodů a produktů, které znáte,
- povahu, rozsah a frekvenci vašich předchozích obchodů,
- vaše vzdělání,
- vaše povolání nebo dřívější povolání.

Tyto seznamy otázek nejsou vyčerpávající. Můžete být požádáni i o další informace. Podniky jsou ze zákona povinny získávat od vás informace. Rozsah shromážděných informací se bude lišit podle charakteru klienta, povahy a rozsahu služby, která má být poskytována, a typu předpokládaného produktu nebo obchodu, včetně jejich složitosti a souvisejících rizik.

Vždy mějte na paměti, že je ve vašem nejlepším zájmu poskytnout podniku co nejuplněnější obraz vaší osobní situace a cílů. Je to z toho důvodu, aby podnik měl všechny nezbytné informace pro to, aby vám mohl poskytnout vhodné doporučení. Existují samozřejmě právní předpisy o ochraně údajů, které chrání vaše osobní údaje a soukromí.

Pokud podnik poskytující poradenství nebo správu portfolia nezíská nebo nemůže získat potřebné informace pro posouzení vhodnosti, nemůže vám nic doporučit ani přijímat vaším jménem rozhodnutí. Pokud poskytnete pouze omezené nebo nesprávné informace, bude to mít dopad na povahu služby, kterou vám investiční podnik bude moci poskytnout.

Jaké otázky vám budou položeny, pokud nepožadujete investiční poradenství?

Pokud chcete, aby podnik koupil nebo prodal investici, aniž by vám poskytoval služby v oblasti poradenství nebo správy portfolia, bude podnik muset ověřit to, čemu se říká **přiměřenost** produktu pro vás. Měli byste chápat důsledky a míru rizika tohoto typu služby.

Aby podnik mohl posoudit, zda je daný produkt pro vás přiměřený, bude vám muset položit otázky ohledně vašich znalostí a zkušeností týkajících se konkrétní investice. Mezi otázkami, které vám mohou být položeny, mohou být otázky týkající se:

- typů služeb a produktů, které znáte,
- povahy, rozsahu a frekvence vašich předchozích obchodů,
- vašeho vzdělání,
- vašeho povolání nebo dřívějšího povolání.

Je důležité, abyste pochopili, že základním cílem těchto otázek je ověřit, zda máte potřebné zkušenosti a znalosti pro pochopení rizik spojených s konkrétní investicí.

Pokud podnik dojde k závěru, že potřebné znalosti a zkušenosti pro pochopení souvisejících rizik máte, může přistoupit k obchodu, který jste si vybrali.

V opačném případě od něho obdržíte upozornění, že nepovažuje navržený obchod za přiměřený pro vás nebo že vzhledem k nedostatku informací nelze určit přiměřenost obchodu. Pokud i přesto trváte na provedení obchodu, činíte tak na své vlastní riziko.

Jaké otázky byste měli klást sobě a podniku?

Je důležité klást otázky dříve, než dojde k jakémukoli rozhodnutí ohledně vašich investic (s poradenstvím nebo bez poradenství). Nemějte strach se zeptat. Nezapomeňte, že se jedná o vaše peníze.

Podnik vám musí poskytnout určité informace, včetně informací o tom, kdo ho reguluje, a o službách, které je oprávněn nabízet. Cílem těchto informací je pomoci vám pochopit povahu jeho služeb, typy nabízených produktů a související rizika. Tyto informace si určitě překontrolujte. Pokud vám není cokoli jasné, něčemu nerozumíte nebo máte pocit, že potřebujete více informací, zeptejte se.

Klad'te otázky, které vám pomohou pochopit produkty a rizika s nimi spojená

Jelikož jste to vy, kdo o vašich investicích rozhoduje, měli byste si být jisti, že rozumíte příslušným výhodám, nevýhodám a rizikům různých typů investic. Dostanete informace vysvětlující povahu a rizika produktů a nákladů, které s těmito produkty souvisí. Tyto informace zahrnují například popis rizik produktu a to, zda ceny/hodnoty mohou kolísat. Množství informací bude záviset na typu produktu, jeho složitosti a rizikovém profilu.

Nezapomeňte, že všechny investice jsou spojeny s určitou mírou rizika: vyšší riziko zvyšuje pravděpodobnost, že o část nebo celou svou počáteční investici můžete přijít. Je důležité chápat, jaké jsou vaše investiční možnosti a jak vaše peníze díky různým typům investic pracují. Rizika a případná návratnost se u jednotlivých investic výrazně liší.

Ptejte se na poplatky, náklady a další účtované položky

Služby v oblasti investičního poradenství a správy portfolia nejsou bezplatné. Když žádáte o služby v oblasti poradenství nebo správy portfolia, zeptejte se podniku, kolik vám bude účtovat na začátku

a v budoucnosti.

Je důležité pochopit, jak je podnik placen za své služby, a proto ho požádejte o vysvětlení. Dostává například poplatky nebo provizi nebo jsou mu poskytovány jiné výhody od tvůrců produktů, které doporučuje nebo do nichž investuje vaším jménem? To vám také pomůže posoudit nezávislost podniku při přípravě investičních doporučení nebo při investování vaším jménem.

- Různé produkty znamenají různé náklady a poplatky. U některých produktů, například u akcií a dluhopisů, je pravděpodobné, že budete požádáni o úhradu jednorázové provize za nákup nebo prodej produktu.
- U jiných produktů, například u podílových fondů, jsou některé poplatky účtovány v konkrétní dobu na základě vašich kroků a některé jsou účtovány průběžně. Poplatky jsou podrobně popsány ve statutu fondu, který byste si měli před investováním prostudovat.
- Kromě toho v důsledku držení většiny investičních produktů podniky vzniknou pravděpodobně i další poplatky zvané *poplatky za úschovu*. Tyto poplatky hradíte vy.

Žádejte o informace o podniku

Podniky musí mít povolení k poskytování služeb. Pokud podnik nemá povolení k poskytování investičních služeb a činností, nesmí je poskytovat.

To, zda má podnik povolení k poskytování služeb ve vaší zemi, si vždy ověřte na adrese <http://www.esma.europa.eu/page/Investment-Firms> nebo na internetových stránkách vnitrostátního orgánu dohledu daného podniku.

Informace o správě portfolia

Pokud jste podnik požádali o správu investic vaším jménem (správu portfolia), měli byste dostat informace včetně popisu cílů této správy, související míry rizika, informace o tom, jaké typy produktů nebo obchodů mohou být zahrnuty do vašeho portfolia, a informace o metodě a frekvenci oceňování vašich investic. Měli byste se rovněž zeptat, jak se bude počítat výkonnost vašeho portfolia.

Ptejte se na vývoj vašich investic

Požádejte o informaci, jak často budete dostávat výpisy a co budou obsahovat. Díky tomu lépe porozumíte výpisům, až je dostanete. Během svého vztahu s podnikem vždy žádejte o aktuální informace o návratnosti svých investic a zvažujte, nebo i projednejte s podnikem, zda splňují vaše očekávání a cíle. Mají tyto investice takovou výkonnost, jaká vám byla slibována?

Zeptejte se na pravidla provádění pokynů podniku

Aby váš podnik mohl dokončit nákup nebo prodej produktů, musí dosáhnout co nejlepších podmínek pro vás. Pravidla provádění pokynů podniku budou zahrnovat informace o tom, jak a kde podnik provádí pokyny, a informace o faktorech, které ovlivňují výběr převodního místa.

Požádejte o postupy podniku k omezení možnosti střetu zájmů

Podniky musí jednat ve vašem nejlepším zájmu. Aby tuto povinnost splnily, musí mít účinná opatření, která předcházejí tomu, aby střety zájmů neměly nepříznivý vliv na vaše zájmy.

Další informace

Před realizací investice by bylo rozumné, abyste se ujistili, že znáte postupy pro případ, že byste potřebovali podat stížnost na podnik nebo usilovali o zjednání nápravy.

Seznam systémů pro odškodnění investorů (nebo mechanismů pro stížnosti investorů) je k dispozici také na internetových stránkách orgánu ESMA (<http://www.esma.europa.eu/content/Welcome-Investor-Corner>) a na internetových stránkách sítě FIN-NET (http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/index_en.htm).

Nezapomeňte, že všechny informace, které podnik poskytne, musí být ze zákona pravdivé, jasné a nezavádějící. Poskytnuté informace by neměly zastírat, zlehčovat či zahalovat důležité body, prohlášení či varování. Pokud informacím, které vám byly poskytnuty, nerozumíte, požádejte o více informací.

Dělejte si poznámky o všech jednáních s podnikem a o všech otázkách a odpovědích. Také si zapište, co jste se rozhodli udělat. Pokud se něco nepodaří a vy podáte stížnost, vaše poznámky mohou pomoci zjistit, co bylo řečeno.

Závěr

Každý investor začíná se základními informacemi. Předtím, než se rozhodnete, jak své peníze investovat, musíte identifikovat své hlavní finanční potřeby a cíle. Pomozte svému investičnímu podniku pochopit, proč chcete investovat, jaká je vaše finanční situace a jaké máte zkušenosti a znalosti, pokud jde o finanční produkty a trhy.

Nezáleží na tom, zda máte hodně nebo málo peněz, důležité je informovat se o příležitostech a svých právech. Vždy mějte na paměti: máte-li jakékoli pochybnosti, ptejte se.